

ОСОБА, ЩО ОТРИМАЛА ПРАВО НА ЗАЙНЯТТЯ НАРОДНОЮ МЕДИЦИНОЮ (ЦІЛИТЕЛЬСТВОМ) ЯК СУБ'ЄКТ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Катерина Воронцова,
*здобувач НДІ інтелектуальної власності
НАПрН України*

У статті розглядаються питання, пов'язані з визначенням понять народна медицина, додаткова та альтернативна медицина, традиційні знання і суб'єкти інтелектуальної власності на традиційні знання. Стаття містить аналіз законодавства щодо регулювання правового статусу осіб, які отримали право на зайняття народною медициною (цілительством), а також обґрунтування необхідності захисту їх прав інтелектуальної власності.

Ключові слова: інтелектуальна власність, народна медицина, додаткова медицина, альтернативна медицина, цілительство, традиційні знання

Попри на стрімкий розвиток медичної науки, використання народної медицини для підтримання здоров'я є поширеним і сьогодні. Однак, вітчизняне законодавство не містить норм стосовно правової регламентації таких відносин, якщо їх результатом є створення та комерціалізація об'єктів інтелектуальної власності. Правова невизначеність зумовлює можливість реалізації прав на підставі законодавства, яке не враховує особливості таких об'єктів і правовідносин.

В умовах невинного розвитку медичних знань та збільшення кількості звернень пацієнтів до народної медицини важливим є розроблення механізмів, з одного боку, захисту інтересів особи, що отримала дозвіл на зайняття народною медициною (цілительством) як суб'єкта права інтелектуальної власності та, з іншого — доступу до таких

знань і сприяння розвитку наукових досліджень, розробок та інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На міжнародному рівні проблемі охорони прав та інтересів суб'єктів права інтелектуальної власності на традиційні знання присвячено численні дослідження та розроблено проекти норм права на допомогу країнам, законодавство яких не містить спеціального регулювання відносин, що виникають з приводу традиційних знань. Традиційні знання є предметом вивчення таких учених: І. Колодюк, Р. Лебідь, Н. Нирова, С. Сидоренко, Н. Терес та інші. Водночас вітчизняне законодавство послугується іншою термінологією, а питання прав інтелектуальної власності на традиційні знання в українському правовому полі взагалі не відображене, що зумовлює необхідність вивчення такої проблематики.

Метою статті є проведення аналізу вітчизняного законодавства із урегулювання правовідносин, що виникають з приводу діяльності особи, яка отримала дозвіл на зайняття народною медициною (цілительством), а також міжнародної практики захисту традиційних знань.

Історія медицини слов'янських народів пов'язує лікувальну справу з діяльністю народних цілителів, знахарів, волхвів, костоправів, а також монахів, які користувалися повагою на шаную в громаді, передаючи накопичені знання та навички лікування із покоління в покоління [1, 227]. До лікарів, що практикують традиційну медицину, звертається близько 5 млн осіб, їм довіряють від 40 до 60 % пацієнтів [2]. На підставі проведених досліджень розвитку народної медицини на теренах України слід вказати на практику поєднання раціональних методів з ірраціональними, лікування на фармакологічній основі з магічними діями. Народна медицина пов'язувалася перш за все з діяльністю знахарів, сільських повитух, хірургів-костоправів, «кровопускателів» тощо.

Варто звернути увагу на те, що вітчизняне законодавство оперує терміном «народна медицина (цілительство)», який визначається як методи оздоровлення, профілактики, діагностики і лікування, що ґрунтуються на досвіді багатьох поколінь людей, установлені в народних традиціях і не потребують державної реєстрації [3].

Досить поширеним залишається термін «нетрадиційна медицина», тобто знання та практичні методи народної медицини, які мають певного автора. Саме таке визначення містила нечинна на сьогодні (п. 1.2.2.) Інструкція про порядок надання Комітетом з питань народної і нетрадиційної медицини при Міністерстві охорони здоров'я України спеціального дозволу для провадження медичної діяльності в галузі народної і нетрадиційної медицини [4].

Всесвітня організація охорони здоров'я оперує об'єднуючим терміном «народна медицина і додаткова медицина» («НіДМ»), який також охоплює продукцію, практику та народних цілителів. При цьому «народна медицина» являє собою загальний результат накопичених знань, навичок і практики, засновані на теоріях, віруваннях та досвіді корінних народів і представників різних культур, незалежно від того, чи піддаються вони поясненню, і використовуються для підтримки здоров'я, а також для профілактики, діагностики, лікування при фізичних і психічних розладах. У свою чергу додаткова (альтернативна) медицина визначається як така, що використовується для визначення широкого набору видів практики у сфері охорони здоров'я, які не є частиною власних традицій країни і не включені в основну систему медико-санітарної допомоги [5].

На відміну від вітчизняного законодавства, яке ототожнює народну медицину та цілительство, міжнародні акти виходять із розмежування народної медицини, додаткової (альтернативної) медицини та продукції, практики і народних цілителів, які в сукупності визначаються як «народна медицина і додаткова медицина» («НіДМ»). У той же час народна і додаткова медицина є частиною традиційних знань.

Слід зазначити, що Всесвітня організація охорони здоров'я визначає термін «традиційна медицина» як «сукупність знань, навичок і практичних прийомів, заснованих на теоріях, віруваннях і досвіді, які є невід'ємною частиною різних культур, піддаються вони поясненню чи ні, використовуваних для підтримки здоров'я, а також для профілактики, діагностики, полегшення або лікування фізичних і психічних захворювань [6].

Традиційні знання можна визначити як знання, що є результатом інтелектуальної діяльності в традиційному контексті, включаючи ноу-хау, навички, інновації, практику і пізнання, є невід'ємною частиною культурної само-

бутності корінної або традиційної громади чи народу, що створюються, зберігаються та передаються із покоління в покоління. Традиційні знання не обмежені будь-якою конкретною сферою та можуть включати сільськогосподарські, екологічні, медичні знання та ті, що пов'язані з генетичними ресурсами тощо. Традиційні знання у сфері охорони здоров'я охоплюють медичні знання, знання, пов'язані з використанням рослин, тварин, трав і мінералів, традиційні методи допомоги при пологах, традиційні прийоми вправлення кісток, духовне цілительство тощо. З метою охорони прав інтелектуальної власності на традиційні знання, у тому числі у сфері охорони здоров'я, необхідним є нормативне закріплення поняття «традиційні знання».

Всесвітня організація інтелектуальної власності до суб'єктів права інтелектуальної власності на традиційні знання відносить бенефіціарів [7, 11]. Використовують також термін «носії традиційних знань». У Юридичному словнику Блека термін «носії» визначається як «особа, яка є юридичним власником оборотного документа і яка має право отримати по ньому платіж». Всесвітня організація інтелектуальної власності використовує цей термін для позначення всіх осіб, які створюють, служать джерелом, розвивають і зберігають традиційні знання в традиційному середовищі і контексті. Носіями традиційних знань є корінні громади, народи і нації, однак до них відносяться не всі носії традиційних знань [8, 30].

Традиційні знання, як правило, створюються колективно та/або розглядаються як належні колективно корінній або місцевій громаді або групам осіб у складі такої громади. Так, бенефіціарами традиційних знань вважають корінні народи/громади і місцеві громади. Попри те, що термін «корінні і місцеві громади» є предметом багатьох досліджень, жодне з них не містить його визначення. У ст. 8 (j) Конвенції про біологічне розмаїття корінні і місцеві грома-

ди розглядаються як громади, які мають сталий зв'язок із землею та водними ресурсами, на яких вони проживають або якими користуються [9]. У ст. 7 Тимчасового законодавчого акта Бразилії від 23.08.2001 року місцева громада визначається як група людей, включаючи нащадків членів громад Кіломбу, що відрізняється своїми культурними умовами, яка традиційно організована протягом послідовних поколінь і має власні звичаї, зберігаючи свої соціально-економічні інститути. Таким чином, корінні і місцеві громади можна визначити як групу людей, які проживають у межах відповідної території, соціальні, культурні чи економічні умови проживання яких відрізняють їх від інших громад, а діяльність регламентується власними звичаями, традиціями або законодавством.

У деяких випадках традиційні знання можуть перебувати у спільному володінні різних корінних та місцевих громад і навіть корінних і місцевих громад, що проживають у різних країнах. Бенефіціарами охорони традиційних знань можуть бути визнані також традиційні громади, сім'ї, нації тощо. Окрім того, не виключена можливість створення асоціацій, корпорацій громад або аналогічних організаційно-правових органів, що діють від імені громади. У випадках, коли традиційні знання не можуть бути віднесені до певного корінного народу або місцевої громади або не можуть обмежуватися ними, а також у разі неможливості визначення громади, що їх створила, бенефіціаром може бути визнаний також і національний орган, який визначається відповідно до внутрішнього законодавства країни. При цьому дохід, отриманий від реалізації таких прав, направляється на фінансування соціальних програм навчання чи культури в інтересах відповідної громади.

Як правило, виникнення та володіння традиційними знаннями є колективним, однак, є випадки визнання у деяких країнах власниками традиційних

знань та бенефіціарами їх охорони окремих осіб, наприклад, традиційних цілителів. Так, відповідно до Свакопмундського протоколу про охорону традиційних знань і виражень фольклору носіями традиційних знань можуть виступати громади та окремі особи [10, 16].

Таким чином, до суб'єктів інтелектуальної власності на традиційні знання слід віднести корінні народи/громади та місцеві громади як групи людей, традиційно організованих протягом послідовних поколінь, які проживають у межах відповідної території, соціальні, культурні чи економічні умови проживання яких відрізняють їх від інших громад, а діяльність регламентується власними звичаями, традиціями або законодавством. У випадках, коли традиційні знання не можуть бути віднесені до певного корінного народу або місцевої громади або не можуть обмежуватися ними, а також у разі неможливості визначення громади, що їх створила, суб'єктом інтелектуальної власності на традиційні знання може бути визнаний також і національний орган, на підставі повноважень, наданих законодавством.

У контексті національного законодавства відносини, що виникають із приводу традиційних знань, не врегульовані нормами права. Стаття ст. 74–1 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [3] закріплює право на зайняття народною медициною (цілительством), яке належить особам, які не мають спеціальної медичної освіти, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи-підприємці та отримали спеціальний дозвіл на зайняття народною медициною (цілительством), виданий Міністерством охорони здоров'я України. Відомості про осіб, які отримали спеціальний дозвіл на зайняття народною медициною (цілительством) (фітотерапія, мануальна терапія, біоенергоінформотерапія, точковий масаж тощо) вносяться до реєстру спеціальних дозволів і відображаються на офіційно-

му веб-сайті Міністерства охорони здоров'я України.

Законодавство України закріплює певні умови отримання дозволу на зайняття народною медициною (цілительством).

По-перше, право на зайняття народною медициною (цілительством) може бути надане особі у разі державної реєстрації цілителя як фізичної особи-підприємця. По-друге, діяльність народного цілителя здійснюється в межах відповідного місця зайняття народною медициною (цілительством) із відповідним облаштуванням такого приміщення та отриманням позитивного висновку державної санітарно-епідеміологічної експертизи. По-третє, доступ до провадження медичної практики з народної медициною (цілительства) може отримати особа, яка за медичними показаннями спроможна займатися відповідним видом діяльності за станом здоров'я та отримала відповідну довідку, а також довідку про проходження попереднього (періодичного) психіатричного огляду. По-четверте, необхідною умовою є володіння претендентом належним рівнем знань, необхідним для зайняття народною медициною (цілительством), що підтверджується документами, виданими на курсах з основ медичних знань і методів народної медицини, що відповідають вимогам програм, погоджених Міністерством охорони здоров'я України. Окрім того, достатній рівень знань претендента визначається у результаті успішного проходження атестації (вирішення тестових та ситуаційних завдань), що у свою чергу є підставою для подальшого проходження експертизи. Слід зазначити, що в деяких країнах право на здійснення діяльності у сфері народної медицини мають лише особи, які пройшли відповідне навчання згідно з офіційною програмою підготовки/підвищення кваліфікації. Так, наприклад, у багатьох європейських країнах і країнах Північної Америки хіропрактики, натуропати, остеопати і

цілителі, що працюють з лікарськими засобами рослинного походження, повинні пройти навчання в рамках програм університетського рівня, а в Китаї, Республіці Корея, Індії та В'єтнамі особи, що практикують діяльність у деяких видах народної медицини, повинні отримати відповідну освіту у вищих навчальних закладах. В Індії існує 508 навчальних закладів, що функціонують на основі розроблених систем підготовки спеціалістів із шести офіційно дозволених систем народної медицини (аюрведа, йога, натуропатія, юнани, сіддха і гомеопатія) [ст. 30]. Існує також тенденція до збільшення кількості країн, що включають народну медицину у навчальну програму для студентів медичних спеціальностей, наприклад, у деяких університетах Демократичної республіки Конго, Південної Африки, Танзанії, а також збільшення кількості держав, що мають відповідні програми навчання для отримання вищого ступеня, включаючи бакалавра, магістра та доктора [5].

По-п'яте, умовою отримання дозволу є проведення експертної оцінки цілительських здібностей претендента залежно від методу народної медицини, що ним застосовується. Так званий «клінічний етап» перевірки здібностей претендента проводиться у клінічних відділеннях Установи. На цьому етапі народний цілитель зобов'язаний надати спеціалісту Установи пояснювальну записку з описом та обґрунтуванням методу, який він буде застосовувати. Слід зазначити, що законодавство України не містить вимог щодо надання претендентом охоронюваного документа на підтвердження права інтелектуальної власності на зазначений метод. Нормативно-правові акти, які регулюють порядок проведення клінічних досліджень щодо перевірки цілительських здібностей, не передбачають обов'язку нерозголошення особами, які допущені до розкритих цілителем відомостей щодо опису та обґрунтування медичного методу.

Необхідно зазначити, що законодавство України, закріплюючи право на зайняття народною медициною (цілительством) не містить нормативних положень з охорони прав інтелектуальної власності таких суб'єктів, правове поле діяльності яких обмежене загальними нормами права інтелектуальної власності.

Слід зазначити, що особа здійснює діяльність у галузі народної медицини під контролем лікаря або в умовах лікувального закладу та зобов'язана узгоджувати свої дії щодо надання консультативної та лікувальної допомоги пацієнтам з лікарем-спеціалістом. У свою чергу лікар повинен забезпечити умови для запобігання виникненню ускладнень, які можуть призвести до погіршення стану здоров'я пацієнтів при лікуванні такими методами, а також забезпечити своєчасну кваліфіковану допомогу пацієнту в разі виникнення будь-якого ускладнення стану здоров'я. Таким чином, діяльність народного цілителя та лікаря є тісно переплетеною та взаємно обумовленою. У той же час, законодавство не регулює питання меж співпраці між таким особами та здійснення ними права інтелектуальної власності на створений у результаті такої діяльності об'єкт права інтелектуальної власності. Допустимо вважати, що в таких випадках власником об'єкта права інтелектуальної власності, створеного у результаті діяльності цілителя є або безпосередньо сам цілитель, або цілитель та лікар як співавтори.

Однак, урахувуючи те, що цілитель має право провадити свою діяльність лише в межах отриманого дозволу (конкретного методу), для застосування нового об'єкта права інтелектуальної власності необхідним є отримання додаткового дозволу із обов'язковим проходженням клінічної експертизи та виконання інших умов. Водночас, лікар за певних умов наділений правом використовувати нові методи профілактики, діагностики, лікування,

реабілітації та лікарські засоби, які є на розгляді в установленому порядку, однак ще не допущені до застосування.

Національне законодавство передбачає обов'язок цілителя знати принципи медичної етики та деонтології та неухильно дотримуватися їх, проте не передбачає відповідальності за їх порушення [11]. Лише Кодекс про адміністративні правопорушення України закріплює відповідальність за порушення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством) (ст. 46–2).

Слід зазначити, що національне законодавство не містить спеціального правового регулювання відносин, що виникають у процесі реалізації прав особи на зайняття народною медициною (цілительством), результати твор-

чої діяльності таких осіб охороняються загальними нормами права інтелектуальної власності. Відсутність правового забезпечення у цій сфері зумовлює реалізацію права на результати своєї творчої діяльності на основі «природної монополії». Таким чином, необхідним є приведення законодавства України у відповідність до норм міжнародного права щодо регулювання правовідносин, що виникають з приводу діяльності особи, яка отримала право на зайняття народною медициною (цілительством). ●

Список використаних джерел / List of references

1. Пйонтковский В., Мажак І. Немедицине лікування у польському й українському суспільствах: етичні та правові аспекти. Львів: Медичне право України: проблеми становлення та розвитку, 2007. 227 с. (Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції 19–20.04.2007 року).
2. Лебідь Р. Нетрадиційна медицина в Україні розквітає.
URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/story/2008/07/printable/080710_medicine_traditional_bt.shtml.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 року № 2801-12 // Законодавство України: база даних.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
4. Інструкція про порядок надання Комітетом з питань народної і нетрадиційної медицини при Міністерстві охорони здоров'я України спеціального дозволу для провадження медичної діяльності в галузі народної і нетрадиційної медицини: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 10.08.2000 року. № 195 // Законодавство України: база даних.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0150-01>.
5. Стратегія ВОЗ в області народної медицини на 2014-2023 гг.
URL: https://www.who.int/medicines/publications/traditional/trm_strategy14_23/ru/.
6. General Guidelines for Methodologies on Research and Evaluation of Traditional Medicine. WHO/EDM/TRM/2000.1.
URL: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/66783/WHO_EDM_TRM_2000.1.pdf?sequence=1.
7. Охрана традиционных знаний: проекты статей. ВОИС. WIPO/GRTKF/IC/21/4.
URL: https://www.wipo.int/meetings/ru/doc_details.jsp?doc_id=195878.
8. Глоссарий основных терминов, относящихся к интеллектуальной собственности традиционным знаниям. 19 сессия. Женева. 18–22.07.2011 г. WIPO/GRTKF/IC/19/INF/8.

- URL: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/tk/ru/wipo_grtkf_ic_19/wipo_grtkf_ic_19_inf_8.pdf.
9. Конвенция о биологическом разнообразии.
URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/biodiv.shtml.
10. Список и краткое техническое пояснение различных форм, в которых можно найти традиционные знания. Материалы Межправительственного комитета по интеллектуальной собственности, генетическим ресурсам, традиционным знаниям и фольклору. 17 сессия. Женева. 6-10.12.2010 г. WIPO/GRTKF/IC/17/INF/9.
URL: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/sct/ru/wipo_grtkf_ic_17/wipo_grtkf_ic_17_inf_9.pdf, 16.
11. Про затвердження Положення про організацію роботи цілителя, який здійснює медичну діяльність в галузі народної та нетрадиційної медицини: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 11.02.1998 року № 36 // Законодавство України: база даних.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0004-99>.
1. Piontkovskiy V., Mazhak I. Nemedychne likuvannia u polskomu y ukrainskomu suspilstvakh: etychni ta pravovi aspekty. Lviv: Medychne pravo Ukrainy: problemy stanovlennia ta rozvytku, 2007. 227 s. (Materialy I Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii 19–20.04.2007 roku).
2. Lebid R. Netradytsiina medytsyna v Ukraini rozkvitaie.
URL: https://www.bbc.com/ukrainian/entertainment/story/2008/07/printable/080710_medicine_traditional_bt.shtml.
3. Osnovy zakonodavstva Ukrainy pro okhoronu zdorovia: Zakon Ukrainy vid 19.11.1992 roku № 2801-12 // Zakonodavstvo Ukrainy: baza danykh.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.
4. Instruksiiia pro poriadok nadannia Komitetom z pytan narodnoi i netradytsiinoi medytsyny pry Ministerstvi okhorony zdorovia Ukrainy spetsialnogo dozvolu dlia provadzhennia medychnoi diialnosti v haluzi narodnoi i netradytsiinoi medytsyny: nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy vid 10.08.2000 roku. № 195. // Zakonodavstvo Ukrainy: baza danykh.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0150-01>.
5. Stratehiya VOZ v oblasti narodnoi medytsyny na 2014-2023 hh.
URL: https://www.who.int/medicines/publications/traditional/trm_strategy14_23/ru/.
6. General Guidelines for Methodologies on Research and Evaluation of Traditional Medicine. WHO/EDM/TRM/2000.1.
URL: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/66783/WHO_EDM_TRM_2000.1.pdf?sequence=1.
7. Okhrana tradytsyonnykh znanyi: proekty statei. VOYS. WIPO/GRTKF/IC/21/4.
URL: https://www.wipo.int/meetings/ru/doc_details.jsp?doc_id=195878.
8. Hlossaryi osnovnykh terminov, otnosiashchyhsia k yntellektualnoi sobstvennosti tradytsyonnykh znaniyam. 19 sessiya. Zheneva. 18–22.07.2011 h. WIPO/GRTKF/IC/19/INF/8.
URL: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/tk/ru/wipo_grtkf_ic_19/wipo_grtkf_ic_19_inf_8.pdf.
9. Konventsiia o byolohycheskom raznoobrazyy.
URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/biodiv.shtml.
10. Spysok y kratkoe tekhnicheskoe poiasnenye razlychnykh form, v kotorykh mozjno naiti tradytsyonnyye znaniya. Materyaly Mezhpriavitelstvennogo komyteta po yntellektualnoi sobstvennosti, henetycheskym resursam, tradytsyonnykh znaniyam y folkloru. 17 sessiya. Zheneva. 6-10.12.2010 h. WIPO/GRTKF/IC/17/INF/9.

URL: http://www.wipo.int/edocs/mdocs/sct/ru/wipo_grtkf_ic_17/wipo_grtkf_ic_17_inf_9.pdf, 16.

11. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro orhanizatsiiu roboty tsilytelia, yakyi zdiisniuiie medychnu diialnist v haluzi narodnoi ta netradytsiinoi medytsyny: nakaz Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy vid 11.02.1998 roku № 36 // Zakonodavstvo Ukrainy: baza danykh.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0004-99>.

Надійшла до редакції 20.12.2018 року

Воронцова Е. Лицо, получившее право на занятие народной медициной (целительством) как субъект права интеллектуальной собственности в сфере здравоохранения. В статье рассматриваются вопросы, связанные с определением понятий народная медицина, дополнительная и альтернативная медицина, традиционные знания и субъекты интеллектуальной собственности на традиционные знания. Статья содержит анализ законодательства по регулированию правового статуса лиц, получивших право на занятие народной медициной, а так же обоснование необходимости принятия норм права по защите их прав интеллектуальной собственности.

Ключевые слова: интеллектуальная собственность, народная медицина, дополнительная медицина, альтернативная медицина, традиционные знания

Vorontsova K. The person who has received the right to practice in traditional medicine as a subject of intellectual property right in the sphere of Health Care. This article reflects the person who has received the right to practice in traditional medicine. The traditional forms of creativity and innovation must be protectable intellectual property to protect traditional remedies and indigenous art and music against misappropriation, and enable communities to control and benefit collectively from their commercial exploitation. However, unlike the other countries in Ukraine traditional knowledge is protected by conventional intellectual property systems. In our country there are not any specific systems for protecting traditional knowledge.

The traditional knowledge is generally regarded as collectively originated and held, so that any rights and interests in this material should vest in communities rather than individuals. In some cases, however, individuals, such as traditional healers, might be regarded as the holders of traditional knowledge or traditional cultural expressions and as beneficiaries of protection. So the subject of intellectual property rights on traditional knowledge is indigenous peoples, indigenous communities, local communities, traditional communities, individuals, as a group of people living in the territory, which differ from other community social cultural or economic living conditions, with their own traditions and customs legislation and in some cases individuals, such as traditional healers.

The living nature of traditional knowledge means that it should be protected by the special intellectual property legislation.

The author provides the idea to amend the legislation of Ukraine and make a legal instrument would define what is meant by traditional knowledge who the rights holders would be, how competing claims by communities would be resolved, and what rights and exceptions ought to apply.

Keywords: intellectual property, traditional medicine, complementary medicine, alternative medicine, traditional knowledge